

Eduard Chmelár: TOTO JE NEONORMALIZÁCIA

- CZ24 News | 5. srpna 2022

SLOVENSKO: Tí z vás, ktorí čítajú moje texty už dlhšie, vedia, že súčasný režim občas prirovnávam k normalizačnému. Keďže je na Slovensku čoraz väčšie dusno (a teraz nehovorím o počasí), priblížme si definičné znaky normalizačného režimu a porovnajme ho so súčasnými praktikami. Normalizačný proces od roku 1969 zahŕňal nasledovné kroky:

- odstránenie nepohodlných ľudí z verejného života
- zrušenie alebo oklieštenie demokratizačných zákonov
- návrat k starému spôsobu riadenia
- obnovenie moci policajného aparátu
- posilnenie spojenectva s mocenským hegemonom v rámci sféry vplyvu

Pozrime sa na súčasnú prax. Už dvadsať rokov sa spoločnosť nedemokratizuje. Naopak, postupne sa odstraňujú demokratické výdobytky novembra 1989, či už je to sprísnenie volebného práva (kaucia), obmedzenie zhromažďovacieho práva, okliešťovanie slobody prejavu a podobne. Ešte horšie je to v ekonomike, kde revolučné nadšenie veľmi rýchlo vystriedala tvrdá realita koristníckeho kapitalizmu. Alexander Dubček bol niektorými kruhmi po roku 1989 osočovaný ako „muž minulosti“, ale v tom prípade bol mužom minulosti aj Václav Havel, ktorý verejnosti neponúkol novú koncepciu rozvoja, ktorá by zodpovedala revolučným očakávaniam, ale návrat k pomerom prvej republiky so všetkými nedostatkami, ktoré spoločnosť odmietla už v roku 1945.

Nepohodlní ľudia začali byť opäť prepúšťaní z práce, majú zamedzený prístup do médií a sú pod obrovským tlakom mocenského aparátu. Zatiaľ nás nezatvárajú, ale ak nedôjde k zvratu mocenských pomerov, je to len otázka času – napokon, vyhrážky nevinným ľuďom doživotím zo strany polície sme už zaznamenali. Apologéti súčasného režimu tieto trendy bagatelizujú, tvrdia napríklad, že to, že niekto prišiel o prácu, nie je v trhovom hospodárstve znakom politického prenasledovania. Ale to je hrubé zavádzanie. Ak si niekto myslí, že počas normalizácie sa odporcovia režimu odstraňovali prvoplánovo – napríklad, že príslušník ŠtB prišiel za disidentom a povedal mu „Hej, Jano, aby si vedel, vyhadzujeme ťa z politických dôvodov, a nesmieš sa zamestnať ani nikde inde“ – tak je neskutočne naivný. Dnes je to rovnaké alebo veľmi podobné – nepredĺžia vám zmluvu, vyhodia vás pre nadbytočnosť, poškodia vám povesť tak, že sa stanete v odbore, na ktorý máte kvalifikáciu, prakticky nezamestnateľný – a toto sa na Slovensku čoraz častejšie stáva renomovaným vedcom, umelcom, novinárom, každému, kto odmietne ísť s oficiálnou líniou štátu.

Polícia už opäť nie je pomocnou silou verejnosti, ale represívnym nástrojom mocenskej garnitúry. Občania prestávajú dôverovať štátu i médiám. Utiekajú sa do súkromnej sféry alebo vytvárajú to, čo sa počas normalizácie volalo „ostrovy pozitívnej deviácie“ a čo sa dnes volá „alternatívna scéna“. No a najhoršie je to v zahraničnej politike, kde sa úplne poprel zmysel Nežnej revolúcie. Lebo my sme nestrihali ostnaté drôty so západnými krajinami preto, aby sa presunuli na východ, aby Železnú oponu nahradil Schengen, aby nepriateľstvo s USA a západnou Európou nahradilo nepriateľstvo s Ruskom, Čínou, Iránom, Sýriou, Líbyou, Venezuelou, Kubou a vlastne s čoraz väčšou časťou sveta. Volali sme predsa po spolupráci, nie po konfrontácii. A úplne prvou požiadavkou bol dialóg, namiesto

ktorého sme dostali jednostrannú propagandu.

Tak ako normalizačný režim mal svojich propagandistov, udavačov a prisluhovačov, tak má aj dnešný neonormalizačný režim svoje hlásne trúby. To nie je iba Nad', Šimečka alebo Klus, nie sú to ani zďaleka iba Soltész, Schutz alebo Leško. Nezabúdajme, že prvý, kto tu začal vytvárať zoznamy nepriateľov, bol okrem nepričetných neonacistov dovtedy neznámy stredoškolský učiteľ Juraj Smatana. Zakomplexovaný večne zachmúrený fanatik (nikdy nedôverujte ľuďom, ktorí sa nevedia usmievať), ktorý to napriek svojmu hochštaplerstvu dotiahol až na Budajovho štátneho tajomníka. A v tomto kresle (namiesto toho, aby sa venoval tomu, za čo ho štát platí) si vybavuje účty so svojimi kritikmi suterénne zbabelým a zákerným spôsobom: anonymne, skrývajúc sa za rôzne stránky tváriace sa, že bojujú proti dezinformáciám a propagande, sám dezinformácie a propagandu vytvára. To je totiž ďalší znak (neo)normalizačného režimu: osočovanie. Neonormalizačný režim podobne ako každý autoritatívny režim nediskutuje, ale očierňuje. Nemá odvahu zorganizovať otvorenú diskusiu, ktorá je solou a hnacím motorom každej autentickej demokracie – namiesto toho ostrakizuje alebo škandalizuje čoraz väčšie legitímne názorové skupiny.

Neonormalizácia práve tak ako každá diktatúra nedokáže rozlišovať – a diferencovanie, ako na nás márne apeloval nedávno zosnulý filozof Teodor Münz, je predpokladom každého kritického myslenia. Naopak, autoritatívne režimy a akékoľvek iné psychotické diktatúry sa vyznačujú čierno-bielym videním sveta. A nefandite si: toto, žiaľ, nepostihuje iba momentálne vládnu garnitúru, ale aj tých na opačnej strane barikády. Toho, kto každú odchýlku od väčšinového názoru davu nazýva zradou, demokratický duch ani len nenavštívil. Je to hlavný dôvod, prečo má toľko ľudí problém niekam ma „zaradiť“. Zaradujú sa pešiaci, bezduchí vojaci systému, ale nie mysliace bytosti.

Celý život konzistentne verím v tri základné hodnoty: mier, sociálna spravodlivosť a udržateľný život. Ak vyzdvihnem Orbánov racionálny plán na mierové rokovania medzi Ruskom a USA, tak len demagóg typu Smatana z toho môže vyvodiť, že som zmenil názor na Orbánovu politiku týkajúcu sa ľudských práv. A z rovnakého dôvodu ak poviem, že treba rázne odmietnuť výroky bývalého ruského prezidenta Dmitrija Medvedeva, ktorý sa nechal počuť, že „Rusko by malo okupovať Gruzínsko, lebo do roku 1801 žiadne Gruzínsko neexistovalo“ a že „po oslobodení všetkých maloruských území od nacionalistických bánd, ktoré hlásajú nimi vynájdenú ukrajinskosť, sa Rusko opäť zjednotí“ – tak len nejaký Putinov vlezdoriť ma môže obviňovať, že som zradca. V oboch a vlastne vo všetkých prípadoch totiž zastávam tú istú pozíciu: pozíciu mieru a spravodlivosti. Výroky Dmitrija Medvedeva, ktorý sa v poslednom čase veľmi zradikalizoval, síce nie sú oficiálnou pozíciou Ruskej federácie, no aj tak treba takýto imperiálny šovinizmus odmietnuť v celom rozsahu, pretože aj u nás má veľa priaznivcov. Spochybňovať ukrajinskú identitu tým, že ide len o nejaké „maloruské územie“ je podobná nehoráznosť, ako keď niekto od našich južných susedov tvrdí, že toto nie je Slovensko, ale iba ich maďarský Felvidék. Rovnako ak by sme prijali Medvedevov argument pre okupáciu Gruzínska, potom by aj o nás mohol niekto povedať, že sme v tom čase nejestvovali, a teda nemáme nárok na existenciu.

Ak chceme prežiť ako štát i ako spoločnosť, musíme sa naučiť zvládať diskusie, pri ktorých môžeme mať na čiastkové veci rôzne názory, ale nepozabíjame sa kvôli tomu, naopak, iné uhly pohľadu by nás mohli buď obohatiť alebo donútiť presnejšie formulovať svoje postoje. Ako hovoril Ján Kollár – každý, kto prichádza s iným názorom, nie je môj nepriateľ, ale učiteľ. Ale zároveň sa musíme naučiť poznať, chápať a presadzovať spoločné slovenské záujmy – nie americké, nie ruské, nie čínske, ale to, čo je dobré pre Slovenskú republiku a jej ľud. Neonormalizačnú mentalitu neprekonáme politickou revolúciou, ale len revolúciou ducha – odmietnutím praktík kádrovania, vyčleňovania, umlčievania, očierňovania, konfrontácie, škandalizovania a ich nahradenie spoluprácou, dialógom, vzájomným rešpektom, uznaním a vyzdvihovaním toho najlepšieho, čo v nás je. Lebo ak reakciou na normalizačný režim bola iniciatíva Charta 77, ktorá nebola vyslovene protisocialistická, ale žiadala, aby režim splnil, k čomu sa zaviazal, potom rovnakú bilanciu si zaslúži aj súčasný neonormalizačný

režim. A to ani zďaleka nemám na mysli iba stav ľudských práv, ale aj sľubované zmeny v životnej úrovni, ktoré ponovembrová garnitúra nesplnila. Je totiž úplne legitímne, aby sme sa po vyše tridsiatich rokoch skúsenosti s obnoveným kapitalizmom pýtali, ako to, že ten odsudzovaný Husákov režim dokázal stavať desaťtisíce bytov ročne, že v každej dedine vybudoval kultúrny dom, že zabezpečil sebestačnosť potravín... a ten súčasný nedokázal postaviť ani jednu jedinú nemocnicu, nechal schátrať desiatky kúpeľov a neinvestoval ani jediné euro do opráv stoviek mostov a tisícov závlahových zariadení vybudovaných v komunistickej ére, ktoré sú po päťdesiatich rokoch v havarijnom stave... Lebo ak sa takéto otázky tabuizujú, potom nežijeme v demokratickej spoločnosti a slobodu iba predstierame.

ZDROJ: FB Eduard Chmelár